

języka węgierskiego jedynie na poziomie fonetycznym i ma tylko pośredni wpływ na kształtowanie się węgierskiego systemu nazewniczego. Kilka uwag poświęcono również strukturze pochodzących z węgierskiego nazw mniejszych rzek. Hydronimy przeanalizowano pod kątem funkcjonalno-semantycznym: omówiono funkcje terminów hydrograficznych w nazwach rzek, składniki nazwy opisujące cechy obiektu oraz wpływ hydronimów na inne toponimy.

Rozdział IV dotyczy nazw regionów — większych obszarów, które przez nazywającego postrzegane są jako jednolite pod względem przyrodniczym, kulturowym lub historycznym. Autorzy sięgają do toponimów sprzed osiedlenia się Węgrów w Kotlinie Panońskiej, nazw regionów *Levédia* oraz *Etelköz* leżących po zachodniej stronie Uralu, które zostały utworzone na gruncie języka węgierskiego i używane były przez Węgrów. Następnie omówiony został kontekst tworzenia się nazw regionów w Kotlinie Panońskiej, nazwy związane z hydronimami, nazwy makro-, mezo- i mikroregionów, państw oraz nazewnictwo wykształcone na potrzeby różnych dziedzin nauki w XIX i XX w.

Najbardziej rozbudowana część pracy, w której Autorzy w pełni wykorzystują przyjętą przez siebie metodologię, poświęcona została ojkonimom. Rozdział V otwiera część zawierająca uwagi ogólne na temat powstawania i charakteru węgierskiego systemu nazw osad ludzkich. Badany materiał toponimiczny podzielono według kryteriów funkcjonalno-semantycznych na ojkonimy odnoszące się do ludzi oraz do środowiska naturalnego. W pierwszej grupie znalazły się onimy pochodzące od nazw osobowych i grup społecznych (etonimów, nazw plemion i zawodów); ojkonimy odnoszące się do zabudowy (kościół, zamków, mostów) z włączeniem nazw związanych z organizacją handlu i prawem oraz nazwy patronimiczne. Wewnętrzny podział poszczególnych grup opiera się na kryteriach strukturalnych. Autorzy przyjmują podejście historyczne, koncentrują się na okresie kształtowania się systemu nazewniczego (między X a XV w.), genezie, chronologii rozwoju modeli nazwotwórczych w powiązaniu z faktami historycznymi i kulturowymi oraz uwarunkowaniami etnicznymi.

Ostatni rozdział pracy przedstawia w zarysie charakterystykę mikrotoponimów. Z tego ogromnego i różnorodnego zbioru Autorzy omówili tylko dwie grupy nazw: hydronimy (nazwy jezior, źródeł i studni) i nazwy topograficzne (gór, szczytów, wniesień, wzgórz i ich części, a także dolin i obszarów nisko położonych). Wybór swój motywowali tym, że te dwie grupy mikrotoponimów są częścią podstawowej warstwy nazewnicznej, mają długą historię i stanowiły podstawy dla innych toponimów.

„History of Hungarian Toponyms” jest pierwszym syntetycznym opracowaniem węgierskiego systemu toponimicznego wydany w języku angielskim. Pokazuje nie tylko, w jaki sposób liczne kontakty językowe między różnymi grupami etnicznymi zaznaczyły się w warstwie nazewnicznej języka węgierskiego, ale również przedstawia założenia, które stać się mogą punktem wyjścia do badań nad toponimami w innych językach.

Katarzyna B. Wasilewska
Instytut Języka Polskiego PAN
katarzyna.wasilewska@ijp.pan.pl

Acta onomastica, Ročník LVIII. Vedoucí redaktor Pavel Štěpán, Praha 2017, 292 s.

Rocznik LVIII czasopisma „Acta onomastica” liczy 292 strony. Składają się na niego części: I. Stati, II. Z diplomových a seminárních prací, III. Diskuse, IV. Recenze, V. Kronika, VI. Zprávy a poznámky oraz VII. Bibliografie.

Część I obejmuje 13 artykułów. Omówiono w nich interesujące problemy nazewniczne występujące w różnych krajach i językach, przez antroponimie, toponimie, onomastykę literacką i filmową,

zoonimie literacką, zagadnienia struktury nazw, rolę grafii w różnicowaniu nazw własnych mężczyzn i kobiet, do kwestii zmiany niektórych propriów po roku 1945.

Oto wykaz tych tekstów według nazwisk autorów: R. Adam (Praha) — „Autorská produkce literánich proprii: Romány Anny Bolavě” (s. 6–15); H. Bichlmeier (Halle/Jena) — „Zum Ortsnamen *Kaaden/Kadaň*” (s. 16–33); A. Bölcskei (Budapest) — „Medieval Settlement Names of Ecclesiastical Reference: A cross-cultural approach” (s. 34–52); O. Chesnokova, K. Bolotina (Moscow), P. L. Talavera-Ibarra (Joplin) — „Bague Toponymy in the New World” (s. 53–62); N. Kolesnik (Černivci) — „Najmenuvannija *boga* v ukrains’komu pisennomu folklori” (s. 63–74); J. Krško (Banská Bystrica) — „Motivačné skalolezeckých ciest na Slovensku” (s. 75–91); J. Matúšová (Praha) — „Ještě ke změnám vlastních jmen německého původu po roce 1945” (s. 92–99); O. Nesterčuk (Luc’k) — „Identifikační sufixi u volins’ko-polis’kih variantah imen” (s. 100–105); M. Nikolić (Kragujevac), V. Nikolić (Užice) — „Motivacija davanja naknadnog imena ovcima (ovis aries) u poemi *Ovce* srpskog pesnika Matije Bečkovića” (s. 106–114); S. Pastyřík (Hradec Králové) — „Několik poznámek k vývoji antroponymického paradigmatu na moravském venkově v 15. a 16. století” (s. 115–120); B. Radziwonowicz (Białystok) — „Proces kształtowania się nazwiska w antroponimii kobiet w parafii jednowierców (Pokrowsk 1846–1902)” (s. 121–134); T. Slaměniková (Olomouc) — „Muž, nebo žena? Role grafického systému v čínských antroponymech” (s. 135–149); R. Volejník (Praha) — „Toponyma v názvech českých hraných filmů” (s. 150–157).

W dziale II „Z diplomových a seminárních prací” M. Casková (Ústí nad Labem) omawia antroponymy mieszkańców Českéj Lipy, zapisane w najstarszej miejskiej księdze z lat 1461–1722 (s. 158–164), a M. Havrda i M. Maturová zajmują się nazwami „po chalupě” (tzn. „přijími/přijmení, které získal nový vlastník domu podle přijími/přijmení bývalého majitele”), występującymi w miejscowościach Láz i Čenkov (s. 165–171).

Dział „Recenze” otwierają dwa omówienia napisane przez E. Jakus-Borkową (Opole–Graz). Jedno dotyczy książeczki Ingi Bily „Eisenach bis Görlitz: Die Ausfahrten der A4 — ihre Namen kurz erklärt. Das Namenbuch fürs Handschuhfach” (2, Leipzig 2016; s. 191–193), drugie — tomu referatów z XVIII Międzynarodowej i Ogólnopolskiej Konferencji Onomastycznej w Łodzi w 2012 r. pt. „Mikrotoponimia i makrotoponimia. Problematyka wstępna” (Łódź 2014), wydanego pod redakcją A. Gałkowskiego i R. Gliwy (s. 193–195). Kolejna recenzja, pióra V. Lábusa (Liberec), dotyczy publikacji J. Matúšovej „Německá vlastní jména v češtině” (Praha 2015; s. 195–205), a ostatnia — autorstwa J. Matúšovej (Praha) — prezentuje książkę P. Štěpána „Pomístní jména v Čechách z pohledu slovo tvorného” (Praha 2016; s. 205–210).

„Kronika” poświęcona jest PhDr. Ludmille Švestkovéj, cenionej badaczce dialektologii i onomastyki czeskiej, która zmarła w 2017 r. Wspomnienie o niej napisała J. Matúšová (s. 211–212), a obszerną bibliografię zestawiała Ž. Dvořáková (Praha; s. 213–221).

W dziale „Onomastické zprávy a poznámky” (s. 222–238) przedstawione są niektóre publikacje z: onomastyki współczesnej („Onoma”, 47, Uppsala 2012), onomastyki nieindoeuropejskiej, a w jej ramach onomastyki węgierskiej („Névtani Értésítő” 37, Budapest 2015, i tom o semiotyce nazw własnych „A nevek szemiotikája...”, Nitra–Budapest 2014), onomastyki indoeuropejskiej (praca o litewskich nazwach własnych Z. Zinkevičiūsa „Lietuvių asmenvardžiai” (Nivius 2008) oraz nr 103/104 „Namenkundliche Informationen” z 2014 r.), onomastyki słowiańskiej z wyłączeniem czeskiej (słowniki oraz monografie: S. Warchoł — „Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej...” (t. 4: Ssaki domowe, ptactwo domowe, zwierzęta hodowane w klatkach, udomowione zwierzęta dzikie, Lublin 2014; t. 5: Frekwencyjny wykaz zoonimów w tomach I–IV, Lublin 2016); A. Závodný — „Hydronymia slovenskej časti povodia Moravy” (Trnava 2012); M. Czaplicka-Jedlikowska, „Zwyczajna niezwykłość: o wieloaspektowym charakterze tekstów księdza Jana Twardowskiego dla dzieci” (Bydgoszcz 2012) i „The Linguistic Expression of God’s Affairs in Father Jan Twardowski’s Texts for Children” (Bydgoszcz 2013), a także cza-

sopisma: rosyjskie „Voprosy onomastiki” (1, 18 i 2, 19; Jekatërinburg 2015; 2, 24, Jekatërinburg 2017), ukraińskie „Povidomlennja Ukraïns’koi onomastičnoï komisii” (Nova serïa, 2, 17, Luc’k 2016) i „Studii z onomastiki ta etymologii” (Kyjiv 2014) oraz onomastyki czeskiej (czasopismo „Historycká geografie” (nr 42, 1, 2016).

Część „Zpráv” (s. 232–234) zawiera krótkie objaśnienie (etymologiczne i motywacyjne) 10 nazw, głównie firm i wyrobów firmowych, następnie informacje różne (s. 234–238), w tym: „Lokalizační system místo adres”, „Jména hurikánu” oraz „Rodná jména a nacionalismus”, a ponadto sprawozdania: Ž. Dvořákovej z XX Słowackiej Konferencji Onomastycznej, która miała miejsce 26.–28 czerwca 2017 r. w Banskiej Bystrici (s. 235–236), oraz P. Štěpána z sesji na temat nazw własnych i apelatywów, która odbyła się 24.–26 czerwca tegoż roku w Pradze (s. 236–237).

Cały dział „Bibliografie” to bardzo ciekawe i ważne dla onomastów zestawienie informacji na temat nazw własnych będących przedmiotem analizy w czasopiśmie „Naše řeč” w latach 1917–1945, najpierw w formie alfabetycznej listy artykułów (s. 238–248), następnie — referatów (s. 248–249), zawsze z króciutkim komentarzem dotyczącym konkretnej publikacji, wreszcie alfabetycznego wykazu poszczególnych propriów i procesów nazwotwórczych z odesłaniem do rocznika, w którym omówienie się znajduje (s. 249–279), oraz w takim samym układzie — nazwisk autorów tekstów z rozwiązaniem użytych przez nich inicjałów (s. 279–281), a także tradycyjnych skrótów (s. 282–283).

Kolejna część czasopisma zawiera wskazówki dotyczące przygotowania maszynopisów do druku (s. 284–287), a po nich wymienione są publikacje nadesłane w 2017 r. do redakcji. Z literatury polskiej dostarczony został krakowski słownik „Nazwy miejscowe Polski” (red. K. Rymut, B. Czopek-Kopciuch, U. Bijak, t. VII (2007), IX (2013), X, XI, XII (2015) oraz „Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej” S. Warchoła (t. V, Lublin 2016).

Na kończących omawiany rocznik stronach 289–292 wymienione są pisma wydawane przez Ústav pro jazyk český AV ČR: „Naše řeč”, „Slovo a slovesnost” oraz „Korpus — gramatika — axiologie”.

Jak zwykle, wszystkie artykuły i informacje zamieszczone w „Aktach onomastikach” z 2017 r. są warte dokładnego zapoznania się z nimi, do czego zachęcam.

Ewa Jakus-Borkowa
sowae65@gmail.com

Rivista Italiana di Onomastica (RION). Direttore: Enzo Caffarelli (Roma). Vol. XXIII, Anno XXIII, n° 1, primo semestre 2017, n° 2, secondo semestre 2017, s. 918.

XXIII rocznik czasopisma „Rivista Italiana di Onomastica” (RION) wydany został tradycyjnie w dwóch zeszytach: numer 1 (s. 1–434) w pierwszym półroczu 2017 r., numer 2 (s. 435–918) w drugim. Obydwa półroczniki obfitują w artykuły naukowe, recenzje, informacje bibliograficzne, omówienia najnowszych publikacji z zakresu nazewnictwa we Włoszech i na świecie, prezentacje nowych numerów większości czasopism onomastycznych, zaproszenia i relacje ze spotkań naukowych, wydarzeń związanych z działalnością różnych ośrodków europejskich i pozaeuropejskich oraz inne informacje z zakresu szeroko pojętej onomastyki — zarówno w planie naukowym, jak i popularnonaukowym oraz społecznym. Najbardziej wartościowe z naukowego punktu widzenia wyniki badań onomastycznych prezentowane są w kilkudziesięciu artykułach zamieszczonych w działach: „Saggi”, „Opinioni e repliche”, „Varietà”, „Minima onomastica” oraz „Frequenze onomastiche”. W dziale „Saggi” obydwu numerów XXIII rocznika RION czytelnik może się zapoznać z artykułami w języku włoskim i hiszpańskim, m.in. P. D’Achille — „*Magenta, Solferino*